

LUPU, Andrei-Răzvan

Studii: licențiat în drept la Universitatea din București și în relații internaționale și studii europene la Școala Națională de Studii Politice și Administrative; absolvent al masterului Dreptul Uniunii Europene și al studiilor doctorale la Universitatea din București, Facultatea de Drept.

Activitate: avocat (din 2015); cadru didactic colaborator (2016-2024), asistent universitar (din 2024), Facultatea de Drept, Universitatea din București, pentru disciplinele Drept constituțional; Instituții politice; Drept electoral.

Publicații: autor și coautor a numeroase lucrări și studii de specialitate: Recent evolutions of the Romanian Constitutional Court's case-law regarding European Union law, în European Legal Studies and Research, Ed. Universul Juridic, București, 2017; Există un sistem normativ al Uniunii Europene? Trei teorii ale sistemelor normative, în Perspectivele Uniunii Europene, Ed. Hamangiu, București, 2017; The Referendum as a means towards the European Union's democratic legitimacy, in Romanian Journal of Comparative Law nr. 1/2018; O nouă competență a Curții Constituționale din România: protejarea competențelor Uniunii Europene, în Dreptul nr. 8/2017; Supremația Constituției: evoluția și limitele unui principiu fundamental al dreptului modern, în Revista de Drept Public nr. 3/2017; Angajarea răspunderii Guvernului în fața Parlamentului. Doi legiuitori, o singură lege, în Dreptul nr. 8/2020, în co-autorat cu prof. univ. dr. Ștefan Deaconu; Libertate în captivitate. Câtă libertate poți avea într-o situație de izolare/autoizolare?, în Probleme și soluții legale privind criza COVID-19, Ed. C.H. Beck, București, 2020, în co-autorat cu prof. univ. dr. Ștefan Deaconu; Identitatea constituțională națională și dreptul Uniunii Europene, în V. Stoica (coord.), CJUE și CCR. Identități în dialog, Ed. Universul Juridic, București, 2022; Suveranitatea digitală. O perspectivă constituționalistă, în Forum Juridic nr. 2/2023; Întrebări și interpelări parlamentare. Confuzii, clarificări, propuneri, în Analele Universității din București – Seria Drept, nr. 1/2024; Why is EPPO (not) working? And how we can fix it, in Romanian Journal of Comparative Law nr. 1/2024 (împreună cu Vlad-George Zaha); Constituția și dreptul Uniunii Europene, Ed. C.H. Beck, București, 2022.

Andrei-Răzvan Lupu

Instituții politice

Caiet de seminar

Ediția 2

- revizuită și adăugită -

Editura C.H. Beck
București 2026

AVERTISMENT!

Având în vedere amploarea luată de fenomenul fotocopierii lucrărilor de specialitate, mai ales în domeniul Dreptului, atragem atenția că, potrivit art. 14 și 196 din Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, republicată, reproducerea operelor sau a produselor purtătoare de drepturi conexe, dacă respectiva reproducere a fost efectuată fără autorizarea sau consimțământul titularului drepturilor recunoscute de legea menționată, constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare sau cu amendă. Prin *reproducere*, conform legii, se înțelege realizarea, integrală sau parțială, a uneia ori a mai multor copii ale unei opere, direct sau indirect, temporar ori permanent, prin orice mijloace și sub orice formă.

Nu vă faceți părtași la distrugerea cărții!

Editura C.H. Beck este acreditată CNATDCU și este considerată editură cu prestigiu recunoscut.

**Instituții politice. Caiet de seminar
Andrei-Răzvan Lupu**

Copyright © 2023, 2026 – Editura C.H. Beck

Toate drepturile rezervate Editurii C.H. Beck

Nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată fără acordul scris al Editurii C.H. Beck.

Drepturile de distribuție în străinătate aparțin în exclusivitate editurii.

**Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
LUPU, ANDREI-RĂZVAN**

**Instituții politice : caiet de seminar / Andrei-Răzvan
Lupu.** - București - Ed. a 2-a, reviz. și adăug. - Editura C.H.
Beck, 2026

Conține bibliografie

ISBN 978-606-18-1630-9

34

Editura C.H. Beck

Bdul. Iuliu Maniu nr. 7

Corp C, parter, Sector 6, București

E-mail: comenzi@beck.ro

Redactor: Raluca Florescu

Tehnoredactor: Cătălin Mantu

Cuprins

Abrevieri	XI
Capitolul I. Instituții politice. Introducere	1
§1. Instituții	1
§2. Instituții juridice	2
§3. Instituții politice	3
§4. Relația instituții juridice – instituții politice.....	3
Bibliografie obligatorie	4
Bibliografie suplimentară.....	4
Capitolul II. Teoria puterii.....	5
§1. Organizarea statală a puterii.....	5
§2. Legitimitatea puterii de stat.....	6
§3. Trăsăturile generale ale puterii de stat.....	9
§4. Teoria separației puterilor	9
§5. Reglementarea principiului separației puterilor	11
Test-grilă	12
Bibliografie obligatorie	13
Bibliografie suplimentară.....	14
Capitolul III. Partidele politice	15
§1. Apariția și evoluția partidelor politice.....	15
§2. Conceptul de partid politic. Definiții	16
§3. Partidele politice ca asociații.....	17
§4. Partidele politice ca subiecte de drept	18
§5. Compoziția partidelor politice.....	18
§6. Scopul și rolul partidelor politice	19
§7. Clasificarea partidelor politice	20
§8. Pluralism și pluripartidism	22
§9. Partidele politice în România	23
§10. Partidele politice în Uniunea Europeană	23
§11. Finanțarea partidelor politice	24
Test-grilă	26

Bibliografie obligatorie.....	27
Bibliografie suplimentară.....	28
Capitolul IV. Teoria statului. Partea I.....	30
§1. Definierea conceptului de stat.....	30
§2. Etapele formării statului.....	34
§3. Esența statului.....	36
§4. Legitimitatea statului.....	36
§5. Funcțiile statului.....	37
§6. Elementele statului.....	39
Test-grilă.....	41
Bibliografie obligatorie.....	42
Bibliografie suplimentară.....	43
Capitolul V. Teoria statului. Partea a II-a.....	44
§1. Forma de stat.....	44
A. Forma de guvernământ.....	44
B. Structura de stat.....	48
C. Regimul politic.....	51
§2. Caracterele statului român.....	52
§3. Organizarea administrativă a teritoriului.....	54
Test-grilă.....	57
Bibliografie obligatorie.....	58
Bibliografie suplimentară.....	59
Capitolul VI. Sistemul electoral.....	60
§1. Drepturile electorale.....	60
A. Dreptul de vot.....	60
B. Dreptul de a fi ales.....	63
C. Dreptul de a alege membrii Parlamentului European.....	66
D. Dreptul de a fi ales membru al Parlamentului European.....	66
§2. Tipurile de sisteme electorale.....	67
§3. Organizarea și desfășurarea alegerilor în România.....	73
A. Autoritățile competente.....	73
B. Etapele desfășurării alegerilor.....	74
Test-grilă.....	78
Bibliografie obligatorie.....	79
Bibliografie suplimentară.....	80

Capitolul VII. Referendumul.....	82
§1. Noțiuni.....	82
§2. Tipuri de referendum.....	82
§3. Regimul juridic al referendumului în România.....	84
§4. Organizarea referendumului în România.....	86
A. Referendumul consultativ național.....	86
B. Referendumul pentru revizuirea Constituției.....	88
C. Referendumul pentru demiterea Președintelui.....	89
D. Referendumul local.....	89
Test-grilă.....	90
Bibliografie obligatorie.....	91
Bibliografie suplimentară.....	92
Capitolul VIII. Parlamentul. Apariție, principii, competențe, structură.....	93
§1. Apariția Parlamentului.....	93
§2. Principiile parlamentarismului.....	94
§3. Competențele Parlamentului.....	94
§4. Structura Parlamentului.....	100
Test-grilă.....	101
Bibliografie obligatorie.....	102
Bibliografie suplimentară.....	103
Capitolul IX. Parlamentul. Organizare, funcționare, statut, dizolvare.....	105
§1. Organizarea Parlamentului.....	105
§2. Funcționarea Parlamentului.....	107
§3. Statutul deputaților și senatorilor.....	109
§4. Dizolvarea Parlamentului.....	111
Test-grilă.....	113
Bibliografie obligatorie.....	114
Bibliografie suplimentară.....	115
Capitolul X. Parlamentul. Actele Parlamentului și procesul legislativ.....	117
§1. Actele Parlamentului.....	117
§2. Desfășurarea procesului legislativ.....	119
A. Inițiativa legislativă.....	119

B. Stabilirea competenței de reflecție și competenței decizionale	119
C. Avizarea proiectului de lege sau a propunerii legislative.....	120
D. Examinarea în cadrul comisiilor parlamentare.....	121
E. Dezbateră în plen	122
F. Votarea legii	122
G. Situații speciale	123
Test-grilă	125
Bibliografie obligatorie.....	126
Bibliografie suplimentară.....	127
Capitolul XI. Puterea executivă.....	129
§1. Structura puterii executive	129
§2. Componența puterii executive.....	131
§3. Guvernul României.....	132
§4. Actele Guvernului	136
§5. Delegarea legislativă.....	139
Test-grilă.....	141
Bibliografie obligatorie.....	142
Bibliografie suplimentară.....	143
Capitolul XII. Șeful de stat.....	145
§1. Evoluția instituției de șef al statului în România.....	145
§2. Desemnarea șefului de stat.....	147
§3. Mandatul șefului de stat	149
§4. Funcțiile și atribuțiile șefului de stat	150
§5. Actele șefului de stat.....	154
§6. Răspunderea șefului de stat.....	155
Test-grilă.....	157
Bibliografie obligatorie	159
Bibliografie suplimentară.....	159
Capitolul XIII. Curtea Constituțională a României	161
§1. Controlul de constituționalitate în România.....	161
§2. Judecătorii Curții Constituționale	162
§3. Organizarea Curții Constituționale	164
§4. Atribuțiile Curții Constituționale	165

§5. Procedura în fața Curții Constituționale.....	166
§6. Actele Curții Constituționale.....	167
Test-grilă.....	168
Bibliografie obligatorie.....	169
Bibliografie suplimentară.....	170
Capitolul XIV. Autoritatea judecătorească	171
§1. Organele autorității judecătorești	171
§2. Puterea judecătorească	174
§3. Principiile de realizare a justiției.....	174
§4. Raporturile dintre autoritatea judecătorească și alte autorități.....	177
§5. Răspunderea magistraților.....	179
Test-grilă.....	181
Bibliografie obligatorie	182
Bibliografie suplimentară.....	183
Teste grilă – răspunsuri.....	185

SRI	– Serviciul Român de Informații
SRTV	– Serviciul Român de Televiziune
SUA	– Statele Unite ale Americii
UE	– Uniunea Europeană
urm.	– următoarele
vol.	– volum

Capitolul I

Instituții politice. Introducere

- ✓ Instituții. Clasificări
- ✓ Instituții juridice
- ✓ Instituții politice
- ✓ Relația instituții juridice – instituții politice

§1. Instituții

Originea noțiunii se regăsește în termenul latin *institutio* (a întemeia, a organiza).

Instituțiile reprezintă:

- modele de relații sociale;
- relativ stabile în timp, persistând de-a lungul uneia sau mai multor perioade istorice;
- ce funcționează, ca regulă, pe baza unor **reglementări scrise**.

Clasificări ale instituțiilor

a) în funcție de scopurile urmărite:	- instituții politice – exemple: Parlamentul, partidele politice, referendumul; - instituții juridice – exemple: căsătoria, prescripția, fiducia; - instituții religioase – exemple: botezul, călugăria, Mitropolia.
b) în funcție de aria de acțiune:	- instituții internaționale – exemple: Organizația Națiunilor Unite, Fondul Monetar Internațional; - instituții regionale/continentale – exemple: Consiliul Europei, Uniunea Europeană, Asociația Națiunilor din Sud-Estul Asiei (ASEAN);

Clasificări ale instituțiilor	
	- instituții naționale – exemple: Guvernul, Banca Națională a României, Curtea Constituțională; - instituții locale – exemple: Primăria, Consiliul Local.
c) în funcție de recunoașterea lor juridică:	- instituții oficiale – exemplu: Partidul Conservator din Regatul Unit; - instituții neoficiale – exemple: the 1922 Committee, the Cornerstone Group, the Common Sense Group.
d) în funcție de perioada de activitate:	- instituții permanente: Autoritatea Electorală Permanentă, comisiile parlamentare permanente, Biserica; - instituții ocazionale: Biroul Electoral Central, comisiile parlamentare de anchetă, Inchiziția.

Temă de dezbatere

Folosind clasificările studiate, încadrați următoarele instituții: Ministerul Finanțelor Publice; Judecătoria Sectorului I; Comisia Națională de Bacalaureat; șeful clasei; consiliul profesoral.

§2. Instituții juridice

Noțiunea de **instituții juridice** are **două accepțiuni**:

- ❖ **Set de norme cu un obiect specific de reglementare:**
 - reprezintă parte a unei ramuri a dreptului.

Exemple: instituția cetățeniei, instituția referendumului, instituția prescripției.

- ❖ **Autoritate cu anumite funcții:**
 - reprezintă o structură organizatorică ce exercită anumite atribuții.

Exemple: Primăria, Parlamentul, Direcția Județeană de Asistență Socială.

Cele două accepțiuni nu se exclud reciproc. Spre exemplu, prin termenul „Parlament” ne putem referi atât la autoritatea care exercită funcția legislativă în România, cât și la diferite seturi de norme privitoare la puterea legislativă dintr-un stat.

Temă de dezbatere

Puteți identifica exemple de instituții în care se aplică doar una dintre cele două accepțiuni ale termenului?

§3. Instituții politice

Reprezintă **totalitatea organismelor politice statale și nestatale prin intermediul cărora se exercită puterea politică într-un stat.**

- Cuprind atât autoritățile care exercită puterea de stat, cât și seturile de norme în baza cărora puterea de stat este exercitată.
- Nu toate instituțiile politice sunt și instituții de stat.
- **Trăsături ale instituțiilor politice:**
 - sunt formate dintr-un **colectiv de persoane**;
 - au la bază un **sistem de norme**;
 - au **caracter durabil în timp**;
 - au o **finalitate** proprie: exercitarea puterii în stat;
 - au ca **obiect** relațiile sociale privitoare la exercitarea puterii în stat;
 - sunt o „**totalitate ierarhizată**”.

§4. Relația instituției juridice – instituții politice

- **Nu toate instituțiile politice sunt și instituții juridice.** Pot fi identificate diferite forme organizate de exercitare a puterii politice, fie și bazat pe norme juridice, care nu constituie însă instituții juridice.

• **Nu toate instituțiile juridice sunt și instituții politice.** Doar instituțiile juridice privitoare la exercitarea puterii politice reprezintă și instituții politice.

Teme de dezbatere

1. Identificați exemple de instituții politice care nu sunt și instituții ale statului.
2. Identificați exemple de instituții politice care nu sunt și instituții juridice.

Bibliografie obligatorie

1. *Deaconu, Ș.*, Instituții politice, ed. a 5-a, Ed. C.H. Beck, București, 2022.
2. *Muraru, I., Tănăsescu, S.*, Drept constituțional și instituții politice, vol. II, ed. a 15-a, Ed. C.H. Beck, București, 2016.

Bibliografie suplimentară

1. *Bădescu, M.*, Drept constituțional și instituții politice, Ed. Hamangiu, București, 2021.
2. *Criste, M.*, Dreptul constituțional. Un drept al statului, Ed. Universul Juridic, București, 2017.
3. *Deleanu, I.*, Instituții și proceduri constituționale în dreptul român și în dreptul comparat, Ed. C.H. Beck, București, 2006.
4. *Drăganu, T.*, Drept constituțional și instituții politice, Ed. Lumina Lex, București, 1998.
5. *Ionescu, C.*, Tratat de drept constituțional contemporan, ed. a 3-a, Ed. C.H. Beck, București, 2019.
6. *Ionescu, C.*, Drept constituțional comparat, Ed. C.H. Beck, București, 2008.
7. *Selejan-Guțan, B.*, Drept constituțional și instituții politice, vol. II, ed. a 4-a, Ed. Hamangiu, București, 2020.
8. *Tănăsescu, E.S., Deaconu, Ș.*, Drept constituțional și instituții politice. Caiet de seminarii, ed. a 2-a, Ed. All Beck, București, 2002.

Capitolul II Teoria puterii

- ✓ Organizarea statală a puterii
 - Putere politică, putere de stat
 - Suveranitate internă, suveranitate externă
- ✓ Legitimitatea puterii de stat
 - Teorii teocratice
 - Teorii democratice
- ✓ Trăsăturile generale ale puterii
- ✓ Teoria separației puterilor
 - Apariție și conținut
 - Critici

§1. Organizarea statală a puterii

Puterea, din punct de vedere sociologic, reprezintă capacitatea de a determina conduita unei alte persoane.

Puterea politică reprezintă capacitatea de a determina modul de funcționare a întregii societăți.

- Într-un stat democratic, **titularul puterii politice este poporul**, pe care o exercită prin intermediul alegerilor și a referendumului.

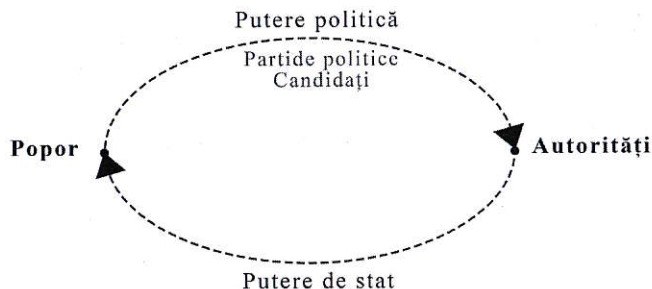
- În cazul alegerilor, **un rol esențial aparține partidelor politice**, acestea propunând candidații pentru diferite funcții și demnități.

- Ca urmare a alegerilor, sunt desemnate persoanele care ocupă funcții și demnități publice în cadrul autorităților publice și a organelor de stat.

- Autoritățile publice și organele de stat exercită **puterea de stat**.

Puterea de stat este forma de instituționalizare a puterii politice a poporului.

Suveranitatea reprezintă o caracteristică a puterii de stat:

- **în plan intern:** suveranitatea reprezintă capacitatea statului de a dispune în orice domeniu și cu privire la orice persoane aflate pe teritoriul său;
- **în plan extern:** suveranitatea reprezintă capacitatea statului de a intra în relații cu alte state suverane de pe poziții de egalitate.

Temă de dezbatere

Având în vedere dispozițiile art. 148 din Constituție, considerați că România își păstrează caracterul de stat suveran?

§2. Legitimitatea puterii de stat

Legitimarea exercitării puterii de stat pe baza alegerilor prin care este transmisă puterea politică de către popor este o construcție relativ recentă, specifică epocii moderne. De-a lungul timpului, titularii puterii de stat au propus numeroase construcții alternative:

Teoriile teocratice

Au la bază legitimarea *de sus în jos* a titularului puterii de stat, monarhii fiind înzestrați cu un **drept divin** de a conduce.

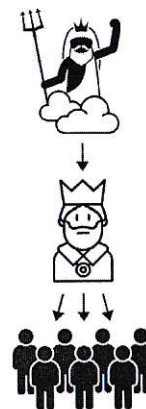
❖ Potrivit **teoriei dreptului divin supranatural**, monarhul este ales expres de către divinitate, fiind el însuși de natură divină;

Exemple: imperiile antice (faraonii Egiptului Antic, împărații Imperiului Roman), Franța sec. XVI-XVII (Ludovic al XIV-lea era numit și „le Roi Soleil”).

❖ Potrivit **teoriei dreptului divin providențial**, divinitatea creează puterea, iar indivizii sunt obligați să respecte titularul puterii, chiar dacă acesta nu este înzestrat cu atribute specifice divinității;

Exemple: monarhii celor mai multe state din Evul Mediu (documentele oficiale ale domnitorilor din statele române începeau cu formula „din voia lui Dumnezeu domn”).

Consecința directă a teoriei dreptului divin constă în legitimarea religioasă a puterii de stat: respectând ceea ce titularul puterii de stat dispune, persoanele respectă de fapt voința divinității.

Teoriile democratice

Au la bază legitimarea *de jos în sus* a titularilor puterii de stat, aceștia fiind desemnați de către titularul suveranității, poporul sau națiunea.

